

Dodatak:

Pregled sadržaja fascikle podijeljene učesnicima *Konsultativne radionice o izradi kurikuluma za devetogodišnju osnovnu školu u Federaciji Bosne i Hercegovine.*

A. Stručni prilozi

1. dr. Zehra Hubijar

Pedagoško-metodički okvir nastavnog plana i programa bosanskog/hrvatskog/srpskog jezika i književnosti

U prilogu na numerisanih 5 stranica, nakon nekoliko opštih napomena u uvodu, daje se primjedba da u predmetnoj nastavi nisu uvaženi neki principi, npr. neadekvatan je izbor tekstova i poruka, a gramatika nije dobro objašnjena. Nakon toga daju se preporuke za poboljšanje ukupnog stanja:

- načiniti početni dokument koji će biti dobar osnov, prihvatljiv za sve kantone, jednostavan i prilagodljiv različitim okolnostima,
- pravovremeno obavijestiti sve kojih se promjene tiču
- Izbjegavati antagonizme na relaciji ministarstva, zavodi, roditelji, nastavnici, škole...
- pravovremeno obezbijediti didaktičke materijale (u junu, za narednu godinu)
- pratiti primjenu i raditi naučnu evaluaciju

U nastavku priloga rekapitulira se prva faza promjene Okvirnog plana i programa. Tvrdi se da je ishitrenim odlukama u kantonima nepromišljeno smanjen broj časova maternjeg jezika. Time je dovedena u pitanje cijela reforma, jer maternji jezik je preduslov za sticanje znanja u svom drugim oblastima. Promjene su poželjne, ali sloboda *ne podrazumijeva proizvoljnost i neodgovornost. Uvijek je u prvom planu dječija dobrobit i dobrobit zajednice.*

Daju se preporuke za poboljšanje ukupnog stanja u odgoju i obrazovanju i za poboljšanje programa:

- opisati situaciju u odgoju i obrazovanju na nivou BiH
- planirati mjere za razvoj pismenosti i čitalačke spremnosti
- pokrenuti inicijativu za kurikulum na nivou BiH
- sačiniti opštu koncepciju za udžbenike, ostalo prepustiti autorima

- uraditi standarde opisnog i numeričkog ocjenjivanja
- unositi dozu optimizma u proces učenja
- povećati kvalitet kroz povezanost sadržaja
- eliminisati razlike u pristupu obrazovanju dječaka i djevojčica i insistirati na potpunom obuhvatu djece u osnovnom obrazovanju

Prilog se završava zahtjevom da se nevladinim organizacijama ne dozvoli miješanje u obrazovnu politiku. Ovaj zahtjev praćen je suzdržanom polemikom sa Centrom za obrazovne inicijative Step by Step.¹

2. Osnovna škola Ključ

Službeni dopis, s urednim zaglavljem. Sadrži mišljenja, sugestije, prijedloge i primjedbe nastavnog osoblja škole:

- uskladiti gramatiku bosanskog sa stranim, smanjiti obim gramatike
- program za biologiju je prenatrpan, pretežak djeci.
- fizika: da se poveća fond sati u 7 razredu, uskladiti sadržaj sa tehn. kulturom, informatikom i matematikom.

(Očigledno je da se materijal ne odnosi na temu, maternji jezik; ko je nadležan da materijale klasifikuje prema predmetima?)

---

¹ Na kraju, staviti pod lupu projekte udruženja i centara koji se realiziraju u školama i uvesti ih u sistem kontrole. Ne smije se desiti da bilo koja asocijacija ili pojedinac iz različiti organizacija postavlja uvjete bilo koje vrste lokalnim institucijama. Primjera radi, u proceduri zapošljavanja diplomiranog nastavnika desilo se da je pored diplome kao dokaza o završenom fakultetu tražena potvrda da je odslušan program Stepby step. To institucije sistema odgoja i obrazovanja ne smiju dozvoliti, jer to ne bi dozvolila bilo koja zemlja u svijetu.

Iz tih krugova dolaze i stavovi o negativnim aspektima našeg programa. S jedne strane, kako kažu "program je usmjeren na sadržaje, a ne na dijete", a s druge da ne razvija individualne sposobnosti, prije svih, kritičko mišljenje. Ovdje je riječ o nedovoljnom razumijevanju suštinskih pitanja odgoja i obrazovanja. Strukturu nastavnih programa čine sadržaji pojedinih naučnih disciplina koji su usklađeni sa zahtjevima školskog učenja. Škola je institucija koja podrazumijeva organizaciju, praćenje, evaluaciju i atmosferu koja sama sobom djeluje odgojno. Nastava se može individualizirati sa distance. Stručnjaci na osnovu znanja, dostignuća u pojedinim oblastima i pedagoškog iskustva predlažu program namijenjen uzrastu, a nastavnik (samo on poznaje individualne osobine učenika) metodikom rada, stavljanjem u prvi plan dječije dobrobiti i razvoja učenika vodi do novih spoznaja i osposobljava za samoobrazovanje. Potpuno individualiziran program nastavnik priprema za učenike sa posebnim potrebama i još uvijek to najčešće radi sam. A sam ne može razriješiti složena pitanja individualiziranog rada istovremeno za 30 učenika i za 6 do 7 programa u razrednoj nastavi. Potrebni su didaktički materijali, pripremljeni zadaci čija je težina stepenovana s obzirom na složenost, dobri udžbenici i priručnici. Svako kvalitativno poboljšanje uslova rada traži konkretna materijalna sredstva, a ne deklarativna oglašavanja i kritike. Dakle, ne program, nego nastavnik i metodika rada razrješavaju problem preferencija između sadržaja i učenika uz pomoć i potporu društva.

3. Zehra Hubijar

Prilog naslovljen: *Korekcije, Globalne naznake dinamike usvajanja elemntarne pismenosti*, datiran 24.12.2011.

U prilogu se prolazi kroz plan i program za redovnu nastavu i predlažu korekcije i promjene u izboru pisaca i djela. (Npr. izbaciti tekst *Carevo treće uho*, jer nije predviđen, izostaviti i knjigu *Idi pa vidi*. Uvrstiti Biseru Alikadić, *Kraljica iz dvorišta*, u 5. razredu izostaviti *Aska i vuk*, i Kiševićevu *Kišu*, jer "nastavnici i učenici osjećaju da su neprimjerni uzrastu". *Ostali naslovi mogu ostati. Ne treba dodavati nove.*)

Sadržaje od 6. do 9. urediti u skladu sa sugestijama Savjetovanja u Zenici.

(Sa čijim sugestijama, s kojim sugestijama, to nije jasno.)

Uz prilog su *prihvtane* i *Primjedbe na model "Okvirni nastavni plan i program za VI razred devetogodišnje osnovne škole" za predmet BHS i književnost* Esme Sarajlić, koje se odnose na istu temu - izbor pisaca i djela. Prijedlozi se uglavnom svode na formulacije: *uvrstiti, izostaviti, proširiti izbor, isključiti iz programa, raditi u pregledu...* (U primjedbama za 8. i 9. razred komentari u zagradama (*uključeno* ili *reducirano*) ne upućuju jasno na šta se odnose.)

4. Borka Rudić

Iako zaglavlje upućuje da je autorica Adela Kulukčija (?), iz sadržaja je jasno da prilog predstavlja pismo Borke Rudić službenici ministarstva Nadiji Bandić koju ova prosljeđuje ministru Damiru Mašiću.

U pismu *majke 11 godišnje djevojčice* ministru, koje *neće riješiti brojne probleme i otpore*, ali može ministru biti *profesionalna satisfakcija i potvrda da je na pravom putu* Borka Rudić tvrdi da je *pitanje udžbenika*, koji su inače loši, *čisti biznis*. U vezi s tim daje primjedbu da djeca uče tri godine zaredom Rorića i Ešića *kao da su dobitnici nobelove nagrade*. Pismo se završava riječima podrške ministru i saradnicima.

5. Zehra Hubijar / Selma Kopic (Imena dopisana olovkom, prilog bez naslova)

Prilog je tabelarni pregled, u dvije kolone, sadržaja NPP-a.

U lijevoj koloni su djela (grupisana prema autorima) a u desnoj brojke koje upućuju na razred u kojem se odgovarajuće djelo obrađuje.

U tabeli se ponegdje daju komentari, poput sljedećih:

- '*Čudesna pjesma*' nema nikakvog smisla... Nelogično je da isto djelo odgovara i uzrastu trećeg i osmog razreda. Odgovara više nižim razredima, ne poslije šestog. Inače, dobra knjiga za lektiru... Nečekivani susret - lijepa ali predugačka priča. Ima Mikić još ljepših a kraćih priča.

- u vezi s Andrićem (*Aska i vuk, Knjiga, esej o Matošu, Pripovijetke u lektiri*) U 5. razredu jedna, u 8. druga pripovijetka i onda isto u lektiri u 9. razredu.

- Mark Tven dva puta u lektiri, a Egziperi niti jednom. *Zar nam to ništa ne govori?*

- u vezi s Makom Dizdarem (*Zapis o zemlji* u 7. razredu, *Zapis o zemlji* u 9. razredu i *Pjesme* u lektiri): *Jadna djeca, zamrziće* i *Dizdara i Bosnu kada tri puta budu morali raditi istu stvar!*

- u vezi s *Pjesmom o kuji* u 7: *Zašto ne Pjesma o keruši?* Nekako ljepše zvuči i tako je decenijama bilo u čitankama - sa mnogo ljepšim prevodom.

- u vezi s pripovijetkom (*Iz velegradskog podzemlja*): *Mračno, depresivno, nejasno uzrastu sedmog razreda.*

- u vezi s pripovijetkom *Vanjka* u 7. razredu, *Višnjik* u osmom): *Višnjik je u pravilu djeci nejasan - komplikovana i predugačka imena likova, odnosi u feudalnoj Rusiji tog doba i još mnogo toga. Pripovijetke su OK za taj uzrast, i tu se vidi majstorstvo pisca i ništa ne gubimo. Ozbiljne drame treba ostaviti srednjoškolicima. Sudeći po tome koliko je djela iz srednje škole nekim čudom preletjelo u osnovnu, pitam se šta njima ostane (Krlježa, Crnajnski, Davičo, Selimović - Derviš i smrt. Molijer i drugi.)*

(Bašeskija: *Ljetopis*, Sidran: *San o Bašeskiji, Zašto tone Venecija*) Raditi Bašeskijino djelo u sedmom, a pjesmu o njemu u osmom - nema baš smisla. Odlično bi bilo u istom razredu raditi i jedno i drugo djelo i još dodati tu i odlomak romana *Tvrđava Meše Selimovića* koji je i pisan na temelju podataka iz *Ljetopisa*. Djeca bi mogla istraživati, praviti usporedbe i tražiti veze - nudi se bezbroj mogućnosti da upoznaju sva tri djela i autora.

- u vezi s Derviš-paša Bajezidagićevim Gazelom o Starom mostu: *Postoje dvije Bajezidagićeve pjesme: Gazel o Mostaru i Tarih o gradnji mosta u Mostaru. Materijalna*

greška! Od dva naslova nastao je spoj - Gazel o Starom mostu, a takva Bajezidagićeva pjesma ne postoji.

- u vezi s Popinom pjesmom *Ljubav belutka* u 9. razredu i njegovim Izborom pjesama u Lektiri: *2x u istom razredu isti pisac!* (Isto za Jergovića, Molijera, Nušića.)

- u vezi s baladom *Hasanagica* u 7. razredu i dramom *Hasanagica* M. Ogrizovića u 8.: *Zašto raditi odvojeno, u dvije različite školske godine, baladu i dramu? Zašto drugi autor drame kada je prethodni izbor bio sasvim korektan i u udžbeniku odlično ukomponovan odlomak drame sa tekstom balade u cjelini?*

U prilogu se kritikuje komisija, da *nije radila dobro svoj posao.*

6. Nepotpisan prilog, s naslovom: *Zaključci sa seminara o temi: "Evaluacija nastavnih planova i programa u Federaciji Bosne i Hercegovine"* koji je održan u Mostaru, 20.11.2009. godine.

I dugog uvoda saznaje se da je seminar pod nazivom "Sretno djetinjstvo - naša zajednička misija" održan u hotelu Old Town, navedenog datuma. Nije jasno kada je formirana ekspertna grupa koja predlaže zaključke, niti se zna ko sačinjava tu grupu. Autor priloga u uvodu kaže da je *ideja vodilja u kreiranju analize bliska mislima J. Brunera*, i navodi njegov citat, bez informacije odakle je preuzet niti zašto je Bruner relevantan.

Škole za humanizaciju, učenik da zadovolji svoje potrebe. Zatim saznajemo da je ministarstvo osnovalo i *komisiju za evaluaciju koncepcije*, još 2004. na čijem je čelu prof. dr. Lidija Pehar sa Sveučilišta u Mostaru. (Zašto je izostavljeno da je njen matični fakultet Filozofski, u Sarajevu?)

Pošto *protiče već šesta godina primjene Koncepcije devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja*, kaže se dalje, *sazrelo je vrijeme* da se programski sadržaji *revidiraju*.

Slijede predloženi zaključci, po razredima i predmetima:

Na osnovu prezentovanih neposrednih iskustava (čijih!?) u cilju revediranja okvirnih nastavnih planova i programa za 1. 2. i 3. razred ekspertna grupa predlaže zaključke:

U vezi sa predmetom BHS jezik i književnost:

- u 1. razred: *Tekstovi 'Baka čisti put' i 'Prepelica' trebaju biti zamijenjeni tekstovima 'Gitara jesenjeg vjetra' i 'Lutke u školi'.*

- U 2. razredu pjesme Bisere Alikadić, Šime Ešića, Grigora Viteza i Kasima Derakovića zamijeniti drugim, istih autora.

- u 3. razredu: Usvajanje štampanih slova ćirilice, vremensku realizaciju prepustiti na izbor nastavniku.

(Ništa o metodologiji; ko je sačinio zapisnike, da li je svaki prijedlog prihvaćen, ako neki nisu zašto nisu, ko je sve mogao da predlaže, kako se ta rasprava provela? Ništa o tome.)

7. Vesna Alić, Stručni savjetnik za psihologiju i pedagogiju

Predmet: generalno mišljenje o planu i programu, prijedlozi za savremene principe izrade planova i programa i didaktičko metodičko strukturisanje koje će doprinijeti unapređenju trenutnog stanja i omogućiti praćenje savremenih obrazovnih tokova

Mišljenje počinje ogradom da je komisiji na raspolaganju bilo kratko vrijeme zbog čega se nije moglo provesti odgovarajuće istraživanje kojim bi se dobili ukupni i egzaktni pokazatelji, što se preporukom na kraju teksta nastoji premostiti.

Slijede primjedbe, prijedlozi, sugestije:

- Zamijeniti opisno brojčanim, od prvog polugodišta drugog razreda
- Poštovati mišljenja stručnih aktiva, uvažavati njihove prijedloge, jer proizlaze direktno iz prakse
- Više prakse u *nebitnim* predmetima (npr. tehničko)
- NPP preobiman, zahtijeva memorisanje
- Povećati fond sati za fizičko
- Poštovati pedagoške standarde o težini đачke torbe - opterećenost kičmenog stuba djeteta
- Rečenice bez glagola, crtice, nejasne
- Za učenike sa posebnim potrebama mobilni stručni tim u opštinama: defektolog, logoped, pedagog, psiholog, socijalni radnik, pedijatar i prema potrebi psihijatar, neuropedijatar, fizijatar i drugi specijalisti.
- Osigurati zakonom vertikalnu prohodnost djece s posebnim obrazovnim potrebama
- poticati ključne kompetencije učenika
- Neophodna korelacija

- Prevelik broj nastavnih predmeta onemogućava učenike da kvalitetno koriste slobodno vrijeme, koje se svodi na učenje i stalni rad uz angažman roditelja, a što uzrokuje opet nedovoljan broj časova utvrđivanja.

- Reducirati broj odobrenih udžbenika.

- Provođenje edukacije stručnih zaposlenika - nastavnika i stručnih saradnika u junu, da bi u augustu spremni ušli u pripremu školske godine.

(Primjedbe ukazuju na preoterećenost učenika, ali ne nude konkretna rješenja: koje predmete *izbaciti* u redukciji, koje s kojim povezati, kojima povećati fond časova.)

Uz ovo *generalno mišljenje* je *prihevtan* nepotpisan tekst pod naslovom: Poboljšanje obrazovanja učenika drugačijim načinom učenja nauka o prirodi od nižih razreda osnovne škole.

U tekstu se nastoje predstaviti dva koncepta učenja, jedan koji polazi od sadržaja i drugi koji polazi od sposobnosti djeteta. Teza da nema izbora između pristupa i sadržaja izlaže se bez jasne linije argumentacije. Boldirana je rečenica: *Ne razdvajajući pristup koji omogućava napredak od sadržaja koji obogaćuju znanje, moguće je konstruisati osnovna saznanja neophodna za razumijevanje svijeta, uz koherentnost i kontinuitet saznanja.*

Nejasno je šta se hoće reći.

Tekst se završava *pitanjima koja se postavljaju* (zapravo vrlo uopštenim temama) ali nejasno kome i u kom kontekstu.

- Obrazovanje kao razvojni resurs

- Ocjenjivanje i vrednovanje u obrazovanju

- Novine u koncepciji obrazovanja

- Kvalitet obrazovanja

- Pravci razvoja i unapređenja kvaliteta obrazovanja

- Identifikacija i kontinuirani rad s nadarenim učenicima

U vezi s kvalitetom, u Kantonu Sarajevo predlaže se kontinuirano stručno sagledavanje efekata i ispunjenja ishoda, a kao osobu koja bi bila predstavnik odsjeka za pedagogiju akademkinja prof. dr. Adila Pašalić Kreso.

8. Alija Pirić

Prihevtana dva teksta skupa; jedan nosi naslov Kako nova koncepcija osnovne škole, drugi Kakva nova osnovna škola, oba bez upitnika na kraju. Nema naznake o tome u kom svojstvu Pirić piše, ali se iz teksta može zaključiti da je bio član nekog od timova za provedbu reforme (Upravnog tijela za donošenje okvirnih dokumenata koncepcije i nastavnog plana i programa?).

Radi se o dvije verzije istog teksta, različite samo po tome da je druga korigovana olovkom. Sadržaj je podijeljen u nekoliko cjelina. Prvo se podsjeća na razloge zbog kojih se pristupilo reformi, potom se ponavljaju temeljni principi na kojima nova koncepcija počiva, dalje se navode teškoće s kojima se reforma suočila: najveća je ta da federalno ministarstvo nije imalo odgovarajuće nadležnosti, njegov doprinos svodio se na "švedski sto" s kojeg su kantonalna ministarstva uzimala šta su htjela. Nije postojala ni dovoljno dobra komunikacija federalnog i kantonalnog nivoa. Rad *Upravnog tijela* prestao je u fazi donošenja programa za 8. razred, a da *tijelo* od tome niko nije obavijestio. Da li je i ko uradio program za 8. i 9. razred autoru nije poznato, isto kao ni da li je neko uradio reviziju cijelog posla. Dokument se završava spiskom namjeravanih ali neuradenih poslova u reviziji.

- otklanjanje materijalnih grešaka iz nastavnih planova i programa
- otklanjanje sadržaja neprimjerenih uzrastu
- rokade u redosljedju učenja
- redukciju sadržaja u nastavi književnosti
- izbor pisaca "otvoriti" prema južnoslavenskoj i svjetskoj književnosti, a na *uštrb lokalne komponente*.

9. Kanton Sarajevo PPZ (Dopisano olovkom)

Mišljenje o okvirnom NPP za devetogodišnju osnovnu školu Federacije BiH i prijedlozi za izradu NPP i njihovo metodičko-didaktičko strukturiranje za predmet bosanski, hrvatski, srpski jezik i književnost

Mišljenje dolazi iz Stručnog aktiva Kantona Sarajevo za predmet BHS jezik i književnost.

U toku analize Okvirnog NPP-a uočeno je:

- nisu definisani ishodi niti su predviđeni individualni ciljevi

- slaba povezanost gramatike maternjeg jezika i stranih jezika
- dosta pravopisnih grešaka

Također, iskustva iz prakse pokazala su da u 5. razredu treba fond sati povećati s 4 na 5, i da je u dobrim kolektivima svejedno hoće li tu nastavu držati učitelji ili nastavnici.

Mišljenje potpisuje Stručna svejnica Esma Sarajlić.

U prilogu se daju Primjedbe na model "Okvirni nastavni plan i program za VI razred devetogodišnje osnovne škole" za predmet Bosanski, hrvatski, srpski jezik i književnost - isti koji je bio priheftan uz prilog Zehre Hubijar.

10. Doc. dr. Amela Šehović (Sarajevo)

Druga javna rasprava o okvirnom nastavnom planu i programu za devetogodišnju školu u Federaciji BiH.

Prilog je naslovljen: Izučavanje Bosanskog/Hrvatskog/Srpskog jezika u devetogodišnjoj osnovnoj školi

Radi se o štampanoj verziji izlaganja za koje se ne zna kada je i gdje održano. Sadržaj izlaganja odnosi se na stručna zapažanja o Okvirnom nastavnom planu i programu. On je u velikoj mjeri usklađen s koncepcijom, ali to ne znači da je bez manjkavosti, koje su:

- sadržaji neprimjereni uzrastu (uči se osnovnoj školi ono što i na fakultetu, udžbenici za osnovnu školu pisani stilom fakultetskih udžbenika)
- sadržaji irelevantni za budući život i rad

Cilj nije da učenici memoriraju podatke nego da kvalitetno usvoje znanja. Nastava jezika treba se više okrenuti retoričkim sredstvima, treba biti bolje povezana sa sadržajima iz geografije i istorije.

Amila Herceg Hodžić, stručna savjetnica za specijalni odgoj i obrazovanje

Predmet: Mišljenje o Nastavnom planu i programu za devetogodišnju osnovnu školu za učnike sa oštećenjem sluha i govora

Prilog ima jednu stranicu i dva reda, i završava se zaključkom da Plan treba prihvatiti.

11. Vesna Kurtović

Preporučuje svoju poeziju za lektiru.

12. Emsudin Pašanović

Preporučuje svoju radio-dramu za čitanku za 5. ili 6. razred.

13. IK Sarajevo Publishing (dopisano rukom)

Prilog sadrži primjedbe i sugestije, na jednoj nepunoj stranici.

Poezija, dvije greške: pogrešan naziv pjesme Tina Ujevića i ponavljanje pjesme *Zapis o zemlji*.

Proza: *Dnevnik o Čarnojeviću* i *Konak* nisu za uzrast djece od 15 godina

Pravopis: nepotrebno ponavljanje gradiva - pisanje riječi s č, ć, đ, dž, je, ije.

Također i vrlo nejasne primjedbe u vezi s kulturom izražavanja i medijskom kulturom.

B. Anketa

Javna rasprava o Okvirnom nastavnom planu i programu za devetogodišnju osnovnu školu u Federaciji Bosne i Hercegovine

Sam upitnik dizajniran je tako da pola stranice odlazi na lične podatke, a druga polovina na tri pitanja: prostor za odgovor je sveden na visinu jednog reda. Od učesnika se očito nije očekivalo da primjerima argumentuju svoje iskaze. Uz nekoliko izuzetaka, svi su odgovori šturi, i u pravilu identični za grupe koje dolaze iz iste škole. (Gotovo je pravilo da svi anketirani iz jednog aktiva daju doslovno iste ili vrlo slične odgovore.) Na više od pola upitnika nedostaje druga stranica, tako da na četvrto pitanje u kupusari ima svega 12 odgovora.

Potpisani učesnici u anketi bili su:

Farizada Alispahić, Zerina Bahić, Zedina Deliomerović, Eldina Đug, Munevera Đug, Senad Golać, Emina Hadžić, Sadka Haskić, Hamdija Hodžić, Jasmina Ibrahimović, Selma Karić, Nadira Kovačević, Halid Mešanović, Žana Mešić, Admela Mešković, Medisa Muhić, Esad Mujanović, Nermina Mulaomerović, Amela Šehović, Zlata Šibonjić, Amela Udovinčić, M. Vejzović, Nihad Vejzović, a pored njih još i tri osobe potpisane inicijalima (Dž. B., E.B. H.S., XXX, pretpostavljam iz škole Hamdija Kreševljaković, Kamberi.) i aktiv Druge osnovne škole, Zahum (?): Elvira Kabiljagić, Almedina Pašalić,

Smail Pobrić Mersiha Alijagić, Sinela Šahinović, Mejra Šaušević, Mirzeta Velagić. Jedan list ispunila je i potpisala Grupa za bosanski jezik i književnost sa Javne rasprave o NPP ali se ne zna ko je sačinjava, niti odakle dolazi.

Primjedbe koje se daju u anketi su sljedeće:

Preteški programi, djela: *Stećak, Nekrolog jednoj čaršiji, Jazavac pred sudom, Hasanaginica, Dažd, Derviš i smrt, Tvrđava. Vratiti Malog princa. Zašto su tako divne priče izostavljene u programu (Kepec, Ptica pod konzervom, Šumareva zorka, Preko Save...)?* Neprimjereni uzrastu Crnjanski, Krleža, Šekspir, Hemingvej, Popa, Davičo.

- Zašto Ogrizovićeva a ne Isakovićeva Hasanaginica?

- Gramatika preobimna

- previše stranih autora, previše pisaca koji se ponavljaju

- oblast filma predetaljna

- *Voljeli bismo znati broj obaveznih pismenih vježbi, broj NZOT-a, Broj pravopisnih vježbi, Približan broj časovoa po oblastima, Uputstva o adekvatnoj zamjeni književnih djela u lektiri.*

- Odobreni udžbenici za VI razred za svaku pohvalu.

- uvesti čas motivacije na početku mjeseca, za lektiru

- *Iskazati veće povjerenje stručnim osobama recenzentima i ne dopustiti izdavačima i autorima neargumentiranu kritiku i ako to čine kazniti ih isključenjem iz kandidature u sljedećem ciklusu odabira udžbenika. Ako recenzent propusti neku materijalnu grešku, poput vuka na drvetu, on više ne treba biti angažiran.*

- ukinuti opisno ocjenjivanje

- komplikovani termini i apstraktni pojmovi

- nedopustivo smanjenje fonda sati

- da nastavnici imaju uvid u testove nakon testiranja

- nema dovoljno časova za ponavljanje i utvrđivanje

- *Obim cjelokupnog sadržaja je suvišan, zato je kvalitet znanja čista nula.*

Napomena:

U sažimanju je moguće da su ponegdje ispušteni neki dijelovi, ali nigdje tako da bi to bilo od značaja za korektan prikaz sadržaja priloga. Nejasnoće su uglavnom posljedica propusta u analiziranom materijalu. Kurzivom je označen doslovno prenesen tekst.